

ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΤΟΞΟΤΑΙ

Τὸ ἐνδιαφέρον δημοσίευμα τοῦ Κ. Δ. Μέρτζιου περὶ τοξοτῶν ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸ 1513, περὶ ὧν ἔγγραφον εἰς τὸ Archivio di Stato - Venezia (Κρητικὰ Χρονικά, Η, 1954, 287 - 299), δύναται νὰ συμπληρωθῇ δι' ἄλλης μνείας Κρητῶν τοξοτῶν εἰς Ἀγγλικὴν πηγὴν τοῦ 1550. Ἡ πληροφορία αὕτη εὐρίσκεται εἰς μίαν ὑπὸ τὰς διηγήσεις τὰς ὁποίας συνεκέντρωσεν ὁ Hakluyt ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον «The Principal Navigations, Traffiques and Discoveries of the English Nation». Τὸ βιβλίον αὐτὸ μοῦ εἶναι ἀπρόσιτον, τὸ ἐνδιαφέρον ὅμως ἡμᾶς ἐνταῦθα χωρίον μετ' ἄλλων συμπληρωματικῶν πληροφοριῶν τὸ παραθέτει ὁ Terence Spencer εἰς τὸ μόλις πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐκδοθὲν ἔργον του «Fair Greece, Sad relic. Literary Philhellenism from Shakespeare to Byron», London 1954, σελ. 27. Καθ' ἃ γράφει ὁ Spencer, εἰς τὸν ἐν τῇ ἐκδόσει Glasgow 1903 πέμπτον τόμον τοῦ ἔργου του, ὁ Hakluyt παραθέτει ἀφήγησιν ἐνὸς ναυτικοῦ καὶ ἐμπόρου ὀνόματι Boddenham, ὅστις μετὰ τοῦ συντρόφου του Bark Aucher ἐπεσκέφθη τὴν Κρήτην τὸ 1550, ἡ ὁποία εὐρίσκετο ἐπὶ ποδὸς πολέμου λόγῳ κυκλοφορουμένων φημῶν περὶ ἐπικειμένης ἐπιθέσεως τῶν Τούρκων. Διὰ τὴν ἄμυναν τῆς νήσου κατήλθον ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Κρήτης πολυάριθμοι φυγόδικοι, τοὺς ὁποίους ὁ Boddenham περιγράφει ὡς ἐξῆς: «There be in that Island of Candia many banished men, that live continually in the mountains; they came down to serve, to the number of four or five thousand; they are good archers, every one with his bow and arrows, a shword and a dagger, with long hair and boots that reach up to their groin, and a shirt of mail, hanging the one before, and the other behind... They would drink wine out of all measure» = «Εἰς τὴν νῆσον αὐτὴν τῆς Κρήτης ὑπάρχουν πολλοὶ ἐκτὸς νόμου, οἱ ὁποῖοι ζοῦν συνεχῶς εἰς τὰ ὄρη. Κατήλθον τώρα διὰ νὰ ὑπηρετήσουν ὡς στρατιῶται, περίπου τέσσαρες ἢ πέντε χιλιάδες ἐξ αὐτῶν. Εἶναι καλοὶ τοξόται, κάθε ἕνας μὲ τὸ τόξον καὶ τὰ βέλη του, μὲ σπάθην καὶ ἐγχειρίδιον, μὲ μακρὰν κόμην, μὲ μπότες ποὺ φθάνουν ἕως ἐπάνω εἰς τοὺς μηροὺς καὶ μὲ ριχτὸ ὑποκάμισον, τὸ ἐν ἡμισυ τοῦ ὁποίου κρέματα, ἐμπρὸς καὶ τὸ ἄλλο ἡμισυ ὀπίσω... Πίνουν κρασί πέραν παντὸς ὄριου».

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὡς ἄνω χρησίμου χωρίου, σκόπιμον θὰ ἦτο νὰ ἀναληφθῇ συστηματικὴ ἔρευνα τῶν περὶ Κρήτης πληροφοριῶν εἰς τὰς ἀφηγήσεις Ἀγγλων ταξιδιωτῶν ἀπὸ τοῦ δεκάτου μέχρι καὶ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.

Β. ΛΑΟΥΡΔΑΣ